

ВЫХОДЗІЦЬ
ШТО-ТЫДЗЕНЬ
У ПАНЯДЗЕЛКІ

АДРЭС РЭДАКЦЫІ
і АДМІНІСТРАЦЫІ:

Вільня, Завальная 7.

НАША ЖЫВА

(ЗАКЛАДЗЕНА У 1906 Г.)

Цана асобнага
нумэру 3 мк.

ЦАНА АБВЕСТАК:

на 1 стран. . . 15 мар.

на 4 " . . . 5 "

за радох пэцігу.

Вільня, 13 сьнежня 1920.

Палітычныя орыентацыі адно толькі тады бываюць моцнымі і нязьменнымі, калі ў аснове іх ляжыць сьвядомасьць эканамічных інтарэсаў. З нядаўнае мінуўшчыны можам тут паказаць на прыклад расейска-японскіх адносін: пасля нязвычайна крывавай вайны паміж Расеяй і Японіяй гэтыя дзьве старонкі, кіруючыся эканамічнай карысьцю, зрабілі крэпкі хаўрус і з нядаўных ворагаў сталіся найлепшымі прыяцелямі. Тое самае можна сказаць і аб адносінах Нямеччыны да Расеі. Яшчэ Бісмарк казаў, што Нямеччына ніколі не павінна ваяваць з Расеяй: гэты вялікі палітык разумеў дужа добра, што для Нямеччыны дружба з Расеяй—гэта магчымасьць карыстацца для нямецкае прамышленасьці нявычарпанымі запасамі суровых матар'ялаў бязмежнае Расейскае дзяржавы. І вось, калі вайна між імі ўсё-ж такі разгарэлася, дык ужо ў часе ўлады ўраду Керэнскага мы бачым нямецкую прапазыцыю міра на такіх варунках, якія кожнага расейскага патрыота, апрача палітычнага фантазёра Керэнскага, павінны былі больш чым здаволіць. А цяпер паўглядаецца на нямецкую палітычную лінію—і яна мае адну мэту: за якую хоч цану дабіцца добрае дружбы з Расеяй (усё роўна якой) і завязаць з ёй крэпкую эканамічную сувязь.

Ды гэтага мала: з Нямеччынай стараецца аднавіць прыязныя адносіны і Англія, і Амэрыка, і ўрэшце Польшча. Польскі міністар скарбу, Грабскі, у момэнт свайго выхаду ў адстаўку меў адвагу сказаць свайму ўраду, што для Польшчы адзіны ратунак ад эканамічнае катастрофы—гэта эканамічная лучнасьць з учорашнім ворагам: Нямеччынай.

Эканамічныя інтарэсы—гэта-ж і ёсьць аснова ўсялякае палітыкі. Палітыка, не абапёртая на эканоміцы, раней ці пазьней банкрутуе, разьбіваючы няміласэрна ўсе так-званыя „орыентацыі“, аснованыя на пачуцьці ці настраеньні.

Усё гэта трэба добра ўдымаць, калі мы падыходзім да пытання аб адносінах паміж Беларуссю, Літвой, Польшчай і другімі нашымі суседзямі. Мо' ў гэты момэнт настраеньні грамадзянства такія, што ніхто і думаць ня можа аб згодным разьвязаньні ўсіх спорах паміж імі. Але вось за справу завязьнення міра на Усходзе бяруцца чужыя дзяржавы, бярацца Ліга Народаў. І нашы палітычныя дзеячы пачынаюць задумывацца: ці добра будзе гэтка прымусовая згода,—ці будзе яна крэпкая? А сьледам за гэтым пачынаюць нашчупываць грунт: ці ня можна самым неак пагадзіцца? Бо-ж жыць усё роўна прыдзецца ўсім лобач, а пры гэтакім блізім суседзтве асабліва ярка выступаюць інтарэсы эканамічныя.

Цяпер-жа, як мы даведываемся, робяцца спробы дайсці згоды паміж Польшчай і Літвой—бяз учасьця Лігі Народаў. Для Польшчы, як і для Беларусі, дружба з Літвой—гэта вольны доступ да мора, а вайна—цяжкі удар эканамічным інтарэсам, адзьяленьне ад марскіх портаў Мэмеля, Лібавы і др. І вось, глядзячы на абстрактныя адносіны між гэтымі старонкамі ажно да таго, што між імі узьялялося аружнае змаганьне, мы бачым спробы пагадзіцца і завязаць прыязныя польска-літоўскія адносіны.

Адзін з нашых вядомых дзеячоў на пасяджэньні, крытыкуючы сваіх праціўнікаў у справе адбудаваньня Беларусі, сказаў:

«Паночкі, Вы ня можаце адкараскацца ад думкі, што Беларусь—гэта хвост да Белаі ці Чырвонай кабылы. Адрачэцца-ж хоць на мінутку ад гэтай думкі і глянёце на Беларусь, як на тавую.»

На жаль, трэба адзначыць, што прыхільніцаў «хваста гэі ці іншай кабылы і цяпер ой-ой як многа! мігадзіць у вачох шчасьце быцьца нашага краю пры Расеі.

Паночкі дарагія! Няужо Вам так прыемна быць «хвастамі»?

„Музыка бяз языка“

Самі сабе.

«Самі сабе!»—з гэтым клічам пачынаў сваю прапу дзеля вызваленьня часткі народ. І вось, пасля доўгіх год барацьбы за сваю нацыянальнасьць, сваю культуру, свой язык, чэхі дабіліся найвышэйшае формы волі: яны збудавалі сваю незалежную рэспубліку.

«Самі сабе»—такі кліч павінны кінуць у свой народ і беларускія правядыры. Бо жыцьцё нас вучыць—і вучыць балюча!—што ніхто нам волі ня дасьць, калі мы самі сабе яе не даб'емся.

У палітыцы людзі лічацца з сільнымі, угнятаюць і няволяць слабых. І першай нашай думкай павінна быць: стацца сільнымі.

Кудой-жа йдзе дарога да гэтага? Што рабіць, каб запраўды стацца сільнымі? Дый у чым мае быць тая сіла?

Ёсьць сіла фізычная—сіла мускулаў і кулакоў нашых. Гэту сілу мы маем: дзякуй Богу, ня мала нас—мільёнаў дванаццаць здаровых, дужых людзей. Але мала мець крэпкія кулакі: вось-жа праз сотні гадоў нашай сілай фізычнай карыстаўся ня мы, а як раз нашы найгоршыя ворагі—тыя, што панавалі над намі і ўгняталі нас.

над царскім панаваньнем у старой Расеі сколькі то мільёнаў людзей глуміла чыноўніцкая ўлада, сколькі нашых братоў памарылі ў вастрогах і ў Сібіры, сколькі крыві нашай пралілося на палёх Манчжурьі і цяпер у сусветнай вайне?! А якая нам карысьць ад гэтага? Ды ніякай: толькі сваімі рукамі чужацкае ярмо на сваей шыі узмацоўвалі.

Значыць, ня ў фізычнай сіле справа: нам трэба яшчэ сілу духоўную, сілу культуры, сілу нацыянальнае сьвядомасьці. Мы павінны ўмець самі пакіраваць

свае сілы фізычныя, пакіраваць на тое што нам карысна, выкарыстаць для сябе. Вось, гэтка сьвядомасьць і ёсьць тое, чаго нам трэба. сьвядомая сіла—гэта і ёсьць тое, з чым рахуюцца народы і іх палітыкі, што вырашае пытаньні аб незалежнасьці і волі народаў.

Наша першая задача—разьвіваць у нас самую такую сьвядомую сілу. Яна ўжо ёсьць у тых тысячах паўстанцаў беларускіх, што ў Случчыне падняліся бараніць родную зямлю ад маскоўскіх захватчыкаў. Іскра сьвядомасьці ўжо пачала разгарацца ў нашым народзе. Раней ці пазьней пажар агорне ўсю многамільённую беларускую масу, і сьвядомы сваей сілы беларускі народ сам сабе здабудзе і волю, і незалежнасьць, і шчаснае жыцьцё на роднай зямлі.

Самі сабе здабудзем мы сваё шчасьце.

І. Мясечка.

3 гістарычных дакумэнтаў.

Ухвала Беларускага Зьезду Случчыны.

Слупак, 14, XI 1920 году. Першы Беларускі Зьезд Случчыны, скліканы ў лічбе 107 дэлегатаў, вітае Найвышэйшую Раду Беларускай Народнай Рэспублікі і сьведчыць, што ўсе свае сілы аддасць на адсудову сваей Бацькаўшчыны.

Зьезд катэгорычна пратэстуе проці акупацыі родных зямель чужацкім наездам і проці самазваннае савецкае ўлады, як урад Кнорына і іншыя, якія паўтвараліся на Беларусі. Бацькаўшчына наша зруйнавана чужынцамі, якія нішчаць яе і дагетуль, і мы, аддаючы справе адбудаваньня нашай Бацькаўшчыны ўсе нашы сілы і жыцьцё, зьявляемся да ўсяго сьвету і Саюзу Народаў абі дапамозе ў стварэньні нашай вайскавай сілы.

Заява літоўскага прадстаўніка.

Варшава, 8. XII. 1920. Літоўскі віцэміністар заграічных спраў, грам. Клімас, высказаў гэтакі пагляд на плебісцыт:

„Прынцыпова літоўскі ўрад згаджаецца на плебісцыт, аднак лічыць, што перш за ўсё павінны быць створаны для плебісцыту такія варункі, каб насяленьне магло свабодна высказаць сваю волю. Першы варунак—тое, каб насяленьне верыла настановам Лігі Народаў, а каб гэтка вера была магчыма, дык Віленшчына павінна быць вольнай ад чужацкіх войск. Польшча павінна быць пакарана. Далей Літва павінна быць прызнана „de iure“ (юрыдычна), каб насяленьне не сумлявалася, што існаваньне Літоўскае дзяржавы—гэта ўжо факт. Трэба таксама раз'ясніць пмат іншых сумляваньяў. Гэтак, напрыклад, Польшча на сягоньняшні дзень ня хоча прызнаваць літоўска-расейскай міравой умовы,—і такім чынам Літва, лёгічна разглядаючы справу, з свайго боку ня можа прызнаваць польска-расейскага міру і формальна можа вымагаць, каб плебісцыт абняў такжа Горадзеншчыну, Піншчыну і другія ваколіцы Беларусі, каторыя паводле міравой умовы адыйшлі да Польшчы

У кожным прыпадку Літоўскі ўрад мае спорку не з „Сярэдняй Літвой“ у асобе генарала Жэлігоўскага, а з Польшчай, і ня глядзячы на розныя труднасці спорка польска-літоўска будзе ўладжана“.

(«Słowo Żołnierskie»)

Беларусы у Амэрыцы.

Мы ўжо пісалі аб завязанні зносінаў паміж беларускай эміграцыяй у Амэрыцы і краёвымі арганізацыямі, асьвятляючы вагу гэтай сувязі для развіцця беларускае справы наагул. Цяпер перадрукоўваем жменю фактычных ведамасьцей, надрукованых у горадзенскай штатзеннай беларускай газэці „Беларускае Слова“.

16 лістапада ў Беларускі Камітэт у Варшаве зьявілася дэлегацыя ад беларускіх работнікаў з Чыкаго (паўночная Амэрыка), на чале якой стаяць п. Лявон Дубіна і п. Ян Гаўрылюк (абодва з Ігуменшчыны). Дэлегацыя ўжо пасьпела аб'ездзіць абшары Заходняй Беларусі і сабрала шмат матар'ялаў аб цяжкім эканамічным палажэньні і культурным заняпадзе беларускага народу. Гэтыя матар'ялы асьвецяць нашым амэрыканскім беларусам жыцьцё ў Бацькаўшчыне. Сябры дэлегацыі з сваёй падарожы вынісьлі самае цвёрдае пераконаньне, што на помач Бацькаўшчыне павінны прыйсьці амэрыканскія беларусы і што толькі на гэтую помач магла-б абазначыцца беларуская нацыянальная праца. Першай сваёй задачай пасля прыезду ў Амэрыку яны лічаць аб'яднаньне ўсіх амэрыканскіх беларусаў і стварэньне моцных беларускіх арганізацый у Амэрыцы.

Якое гэта можа мець важнае значэньня для беларускай справы, відаць ужо з таго, што ў адным месці Чыкаго живець каля 30,000 беларусаў, а ў-ва ўсёй Амэрыцы больш за мільён. Дзякуючы сваёй прыроднай працавітасьці, жывуць там нашы браты саўсім ня бедна, некаторыя-ж дайшлі і значнай заможнасьці—маюць свае камяніцы, фабрыкі і г. д. Дый звычайныя работнікі зарабляюць там такія грошы, аб якіх нашым і ня сьнілася: ў дзень па 5—7 дэляраў, што на польскія грошы выходзіць каля 3000 мк. Усе прыгнечаныя народы, якім няма месца ў Бацькаўшчыне, найбольш высылаюць сваіх сыноў у Амэрыку, як украінцы, ірляндцы і інш., і наймацнейшую апаору для свайго адраджэньня знаходзяць усе ў сваіх „амэрыканцах“. З Амэрыкі дастаюць яны вялікую запамалу грашыма, рознымі пра-

дуктамі; іншыя народы нават войска сваё пачалі арганізоўваць у свабоднай Амэрыцы (напр. польскія войскі ген. Галера).

Але самае мо' важнае — гэта тое, што Амэрыка перарабляе людзей. Нашага цёмнага, несвядомага, пасыўнага селяніна яна перарабляе на свядомага і вольнага грамадзяніна Амэрыкі, поўнага энэргіі і ініцыятывы. Дадраўды, гэты мільён беларусаў, што жывуць у Амэрыцы, мог бы пры невялікім клопаце і працы, патрачаных на яго арганізацыю, зрабіць у справе нацыянальнага беларускага адраджэньня больш можа, чым тыя 12 мільёнаў беларусаў, што астатліся ў Бацькаўшчыне.

У будучым, месяцы ў Чыкаго нашы браты мяняцца залажыць Цэнтральны Камітэт Амэрыканскіх Беларусаў. Камітэт гэты павядзе далейшую арганізацыю беларусаў у Амэрыцы і безадкладна займецца зборам ахвяр на помач Бацькаўшчыне, закладаць беларускіх школ, бібліягэк, выдавецтвам беларускай літаратуры і г. д. Такія прынамсі пляны п. п. дэлегатаў.

18 лістапада амэрыканская дэлегацыя адвела беларускіх кадэтаў, што вучацца на ахвіцэраў у Варшаўскай школе „падхарожных“. Спатканьне будучых беларускіх ахвіцэраў з нашымі амэрыканцамі мела вельмі сардэчны характар. Амэрыканскія госьці былі прыемна здзіўлены добрым выглядам і вымуштроўкай кадэтаў і абізваліся ўсім сіламі дапамагчы тварэньню свайго нацыянальнага войска.

Пасля адбытых нарад з прадстаўнікамі беларускіх арганізацый, дэлегацыя мае гэтымі днямі выехаць назад у Амэрыку.

ХРОНІКА.

Беларуская дэлегацыя ў Варшаве.

Паводле „Gaz. Kr.“, у Варшаву прыехала дэлегацыя ад Беларускіх зямель і была прынята маршалкам сойму, Тромпшыньскім, віце-прэзыдэнтам міністраў Дашынскім і міністрам заграўнічых спраў кн. Сапегай. Дэлегацыя тлумачыла, ў якім палажэньні знаходзіцца Беларусь пад бальшавікамі, і прасіла польскі ўрад учыніць належныя заходы, каб народ беларускі меў магчымасьць сам наставіць аб сваёй долі, як гэта нават у першым пункце рыжскае ўмовы выразна гаворыцца.

На жаль, „Gaz. Kr.“ ня кажа, з каго складалася дэлегацыя і ад каго яна выступае.

падарожным чамаданчыку так мала месца, што бакі чамаданчыка ўхлябіліся, як у галоднага цяляці.

Праўду кажучы, чамаданчык быў пад пару свайму гаспадару, худому малелькаму чалавечку з добрымі, крыху баязлівымі вачыма.

Фурман дастаўся высокі, пануры мужык з васпаватым тварам і плячамі такой шырыны, што беднаму Рэпці, глядзячы на сябе сямога, прыпомніўся ногаць, калена, а між імі ўсім знаёмы зьвер... Але горш за ўсё было тое, што фурман глядзеў так хмурна і панура, як можа глядзець толькі які-небудзь заўзяты душагуб.

Вечарэла. Крапчэў мароз. Неба было чыстае, чырвонае. Было так ліха, што за вярсту чуваць было, як скрыпяць боты, або палазы па сьнягу.

Да Парэчча было з мілю. Дарога бадай што ўвесь час ішла лесам. Ноч, лес, разбойнікі — ўсё гэта непакоіла Рэпці, і яму, баязліваму ад прыроды, лезлі ў галаву ўсялякія няпрыемныя рэчы. А тут яшчэ гэты фурман з тварам і поглядам душагуба!...

Да Польшчы.

„Gazeta Wileńska“ піша, што ўсе палкі ў нашым краі згодна жадаюць аднаго: прылучыць гэты край да Польшчы.

Вызваленьне Тамаша Грыба.

Мы атрымалі вестку, што арыштаваны польскай уладай у Менску лідэр беларускіх соцыялістаў-рэвалюцыянераў, Тамаш Грыб, каторы быў вывезены пры эвакуацыі Менску ў Лодзь, цяпер выпушчаны на волю.

Віленскі Саюз Коопэратываў

Віленскі Саюз Коопэратываў перанёс свае склады і кантору ў новае памяшчэньне — дом № 12 (Бэрнікера) пры Малай Пагуляццы.

З усяе Беларусі.

Менск.

Беларускае Прэс-бюро ў Коўне атрымала неафіцыйную вестку, што бальшавікі рэвком у Менску прыступілі да арганізацыі асобных беларускіх вайсковых часьцін.

Жыцьце Горадні.

— У гэтым годзе коопэратыву „Беларусь“ аднавіў сваю чыннасьць у вельмі цяжкіх варунках. Усе тавары а таксама і спажывныя прадукты былі летам забраны бальшавіцкай уладай. Ня глядзячы на гэта, асабліва дзякуючы энэргічнай працы кіраўніцтва коопэратыву, палажэньне коопэратыву пачало мацнець, і цяпер ужо ёсьць у ім шмат розных тавараў, а таксама і спажывных прадуктаў, напрыкл. сала, фасолі, гарох, розныя крупы, соль, селядцы, мармаляда, свечкі і інш. Сябрам коопэратыву, як і заўсёды было, ўсе тавары і прадукты прадаюцца па значна таньнейшым цэнам, чым у прыватных крамах.

— 26 лістапада распачалася навука ў І Беларускай гімназіі ў Горадні. Гімназія дагэтуль няк не магла дастаць для сябе будынку. Часова навука распачалася ў былым памяшчэньні беларускага дзіцячага прытулку (Фабрычная вуліца, Сафійскі манастыр). Памяшчэньне саўсім не падходзіць пад школу: не хваць давак, мала свэту. Дырэктарка гімназіі, п. Мараўская, усё-ж ня траціць надзеі, што ў хуткім часе дастане лепшае памяшчэньне. Ужо зроблены ёю патрэбныя заходы і яна спадзяецца, што школьны інвэнтар і магістрат ня могуць ня прыйсьці ёй у гэтым на помач.

„СТРАХІ“.

(Рэказ).

У пачатку студзеня ехаў на Агульны Сход сябраў Парэчкага Спажывецкага Таварыства інструктар коопэратываў Рэпка. Канчалася вайна, час быў неспакойны. Усюды бадзяліся адбіўшыся ад сваіх бальшавіцкіх салдаты, дый мяісцовыя „хлопцы“, навучыўшыся за час вайны ўсякіх „штук“, часьценька грэлі рукі каля чужых бакоў. Бывала, што і бабу абдзяруць на дарозе, і жыда пусьцяць бяз „бутува“, і каня ў мужыка адбярдуць, яшчэ й на шыі накладуць бядаку, — ўсяго бывала. Мужыкі баяліся нос паказаць далей сваёй хаты, а калі й пуськаліся калі-не-калі на кірмаш альбо да касьцёлу, то збіраліся грамадою па 5-6 чалавек.

Рэпка дастаў фурманку ў воласьці на адкрытаму лісту, які ён атрымаў ад Н павятовага старасты. У гэтым баку ён быў першы раз, нікога знаёмага ня меў, і яго тут ніхто ня знаў. Меў з сабою крыху рэчаў, якія займалі ў яго

Паехалі. Вярсты праз паўтары пачынаўся лес. З кожным крокам кабыды Рэпка чуў сябе неспакойней. У лесе і фурман яго неяк інакш стаў трымацца: то заварушыцца чагось на сьнях, то па баках пазірае, раз нават на яго, Рэпку, аглянуўся... Вось, чагось сьвіснуў і бегдай прычыны сьцягануў кабылу. Чаго яму сьвістаць? Можна знак падаў такім жа, як сам? Дрэнна! Лейш зрабіў бы, каб заначаваў у воласьці.

Чым балей прыглядаўся Рэпка да свайго фурмана, тым балей даводзіў сабе, што фурман яго не абы які чалавек.

А тым часам з фурманом робілася штось нядобрае. Чым далей у лес, тым часьцей азіраўся ён па баках або на свайго пана, сеў бокам, спусьціў адну нагу з сьнега, цугу трымае за сярэдзіну пужальня.

З паўгадзіны ехалі моўчкі. Рэпці гэтыя паўгадзіны здаваліся тыдням, і ён далей ня мог маўчаць, — у гутарцы неяк васалей.

Ён запытаўся:

— „Як цябе завуць?“

М. Новы-Двор, Сакоўскага павету.

Мястэчка нашае ляжыць у пекнай, маляўнічай мясцовасці, па-над верхнім Бабром. Жывуць тутака беларусы-каталікі і жыды, ўсіх агулам паўтары тысячы (жыдоў каля палавіны гэтай лічбы). Вучні з Новага-Двора, якія вучыліся ў Горадні, мелі да вайны дома свой беларускі гурток і дадалі часамі ў нашых ваколіцах беларускія прадстаўленні, будзчы гэтым вялікую зацікаўленасць тутэйшых сялян. Гэта быў тут першы прамень беларускай нацыянальнай сьвядомасці. Можна гэты гурток і шмат чаго зрабіў-бы для адраджэння Бацькаўшчыны, але вайна перацягла яго працу і сябраў яго разагнала па ўсіх кутках Маскоўшчыны. Усё-ж сяляне нашыя цяпер лепш ведаюць аб Беларусі—ці то з газэт, ці з беларускіх кніжак; некаторыя смела і адкрыта лічаць і завуць сябе беларусамі.

У апошніх гадох шмат моладзі выязджае адгэтуль вучыцца ў Горадню і інш. месцы, дзе, даведаўшыся аб так ужо развіўшымся беларускім руху, намалу працірае вочы і пачынае шукаць праўды. Трэба яшчэ дадаць, што ўсе гэтыя будучыя інтэлігенты завуць сябе беларусамі і бойка змагаюцца з усялякімі ворагамі беларушчыны. Ужо некалькі чалавек вышла ад нас, як тут мажуць, у людзі, і ўсе яны астатліся вернымі сынамі сваёй Бацькаўшчыны. Трэба спадзяваць, што і гэтыя будучыя працаўнікі стануць да працы не на чужую, а на сваю ніву.

„Бел. Сл.“

М. Дзятлава.

М. Дзятлава—адзін з цэнтраў Слонімскага павету. Да вайны тут была вучыцельская школа, быў стан, воласць і дзве парахвіі: праваслаўная і каталіцкая. Пры немцах быў зроблены павет. Пры польскай уладзе Дзятлава стала цэнтрам рэгіру.

Вучыцельская школа ўнасіла многа ажыўленьня, якое з закрыццём яе ня толькі ня ўпала, а нават яшчэ болей пашырылася: вайшаўшая са школы інтэлігенцыя стала вясці арганізацыйную і культурную працу, якую душой царскі урад.

Тут былі нямецка-беларускія курсы для вучыцеляў, былі і польскія вучыцельскія курсы, дзе быў сільны беларускі рух, які выяўляўся ў тым, што курсанты сьвядома поруч з польскай мовай праходзілі вольным часам на кватэрах беларускую граматыку, орфографію і наагул беларусазнаўства.

Праца курсантаў была перакінена за сьцены школы, ў мястэчка, дзе курсанты арганізавалі тэатр беларускі, бе-

ларускую бібліятэку і хор. Затым падалі на зацьвярджэнне статут Беларускай Арганізацыі Моладзі „Прамень“, якая да зацьвярджэння налічвала 75 сябраў з вясковае акаліччае інтэлігенцыі, ня лічучы наагул моладзі. Як ведама, арганізатары руху былі арыштаваны і сасланы ў канцэнтрацыйны табор, але гэта ня стрымала руху. У падгатаваўчай працы па арганізацыі выкоўваўся беларускі дух, які пры большавіках на сходзе быўчых расейскіх і польскіх вучыцеляў выліўся ў адзіны лезунг: „Жыве Беларусь!“ Там было аднагалосна пастанова: „Адукацыя ў школе павінна вясціся толькі па беларуску“.

І цяпер гэты дух жыве. Па вёсках жадаюць сваёй школы, просяць падручнікаў.

Да чаго дайшла сьвядомасць у районе, сьведчыць тое, што ў час бальшавіцкага набору распаўсюджылася ўсюды чутка, быццам прыехаўшы тайна адзін з беларускіх працаўнікоў, Д., аітаваў ня йсьці да войска, „бо яно — ня наша“, а трэба рабіць сваі беларускія дружыны.

Гэта чутка да таго была ўпартая, што ажно тры воласці не пайшлі на прызыў і такім чынам астатліся.

Наагул, беларусы ў районе, ня лічучы намешчыкаў, самы сьвядомы элемент.

Ігналь Атожылка.

В. Вусьце, Дзятлаўскай вол.

Сяляне тутэйшыя просяць адчыніць беларускую школу і даць будынак, апал і малую дапамогу вучыцелю. Намешчуся і вучыцель — шчыры беларус. Няма толькі падручнікаў і ня ведаюць, як аформіць справу.

І. А.

Веска Каупінская

Пацаўскай вол.

Тут адчынілася беларуская школа. Вучыцель—Кастусь Сьцяпура. Вучацца па леташніх падручніках, але іх надта мала. Вучыцель просіць аб магчымую дапамогу. Чутно, што адчыняецца шмат школаў у воласці.

І. А.

Веска Азяродавічы

Вялейскага павету

Вёска наша, як і ўсе беларускія вёскі, нічым надта цікавым не адзначаецца, але ўсё-ж такі аб ей варта сказаць пару слоў.

Вёска не вялікая і не багатая, але толькі тое важна, што мае ўсіх сваіх рамеснікаў, як то: сталяра, сьваля, двух краўцоў, некалькіх шаўцоў, бонда-

ра, калясьніка, пільшчыкаў і плотнікаў (цесьляў).

Што да сьвядомасці беларускай, то раней ня было чым пахваліцца, бо ніхто ня меў паняцця аб Беларусі; але за ўвесь гэты час пераходных з рук у рукі окупацыі і сьвядомасцю можна пахваліцца. Пашыраў сьвядомасць беларускую у нас малады хлапец з нашай вёскі, каторы доўгі час жыў у Вільні і толькі калі-некалі прыязджаў дамоў. З Вільні ён прысылаў беларускія кніжкі, і цяпер няма у нас таго чалавека, калі толькі ён умее хоць трохі чытаць, кабы чытаў беларускіх кніжак. Найбольшая ўдеха бярэць—гэта з малых дзетак, каторыя маюць па гадоў 7—10—12, як яны сабраўшыся з такой радасьцю чытаюць беларускую кніжку, хвалючы, што ўсё зразумела для іх.

Клім.

Ліда.

У нас, у Лідзе, з'арганізаваўся Беларускі Нацыянальны Камітэт. Насяленьне ўцяміла патрэбу згуртаваньня сіл для абароны сваіх нацыянальных і грамадзянскіх правоў. Нацыянальная сьвядомасць шчыра пачынае расці нават у тых глухіх вёсках, у якіх да вайны аб гэтым ня было і чуно. Вайна, рэвалюцыя, окупацыя—ўсё гэта навучыла кожнага сяляніна надта добра: ўсе, нарэшце, тут праканаліся на горкіх прыкладах, што добрым гаспадаром краю можа быць толькі сам мясцовы народ, а ня прыблуды, як гэта было ў бальшавіцкі час, бо чужы-чужака, ці будзе ён парабак, ці аканом—„камісар“, усё-ж ладу ня будзе; ўсё будзе зруйнавана, і ня толькі спакойнага жыцця, але і хлеба ня будзе.

Спачатку павятовы староста не згаджаўся зацьвярдзіць статут Камітэту, але потым, як яму было даведзена, што Беларускі Камітэт, як чыста нацыянальная арганізацыя, маючая мэтай культурна-просьветную працу, нацыянальную і арганізацыйную,—не істнаваць ня можа, што кожны народ мае права мець такія свае арганізацыі, што жыды-ж, прыкладам, уюды, нават у малых мястэчках, маюць свае нацыянальныя абшчыны (гміны),—згадзіўся з довадамі арганізатараў Камітэту і перашкаджаць яго працы ня будзе.

Шкада адно, што дзеля дрэннай камунікацыі мы ня можам акуратна атрымоўваць беларускіх газэт. Сяляне надта цікавяцца, што дзеецца на сьвеце, нарахват разьбіраюць беларускія газэты і зачытываюць саўсім, хоць нават і старыя нумэры, але, на жаль, газэты рэдка даходзяць да нас. Польскія газэ-

— „Мацей“,—буркнуў той і парухнуўся на сядзеньні.

— „А што, Мацей, кажуць, што ў вас тут неспакойна?“

Мацей нічога не адказаў, прыбраў у сані адну нагу, а спусьціў другую.

Загаварыўшы, Рэпка стала спакойней, і ён ужо ня мог маўчаць:

— „Я то не з баязлівых, а так пытаюся. Сам я, каб прышлося, ня скоро адамся.—казыруўся ён.—„Думаеш, калі я ня вышаў узростам, дык слабы? Мылішся! Я, браце, такога, як ты, адной рукой сатру!“

Мацей паправіў шапку і азірнуўся скопа на Рэпку, відаць, каб пераказацца ў яго сіле, і так сьцябануў кабылу, што тая аж задам пахіліла.

Уласныя словы разгарачылі Рэпку, і ён ужо ня мог стрымацца:

— „Ты, брат, ня думай сабе... Я ня з голымі рукамі выехаў, бо сіла сілай, а без аружжа цяпер ў дарогу ня пускайся. Са мною, брат, і нож ёсьць і ляморвар... Што, думаеш, няпраўда?“

Мацей спусьціў з саней і другую нагу і пасунуўся на край сядзеньня.

Рэпка зразумеў гэта па сваяму і чуць ня крычаў ужо:

— „Дык ты ня верыш? Ты думаеш, я хвалюся? Тпру! Вось жа я табе пакажу, калі ня верыш!“

Што было далей, Рэпка не зразумеў адразу. Ад страху ён аж вочы заплюшчыў, бо Мацей, сарваўшыся з саней, як мага папер з дарогі ў лес. Рэпка лічыў свае астатнія минуты. Думкі маланкай вурціліся у яго галаве. Перш хацеў і ён драпануць у лес, але дагадаўся, што зімою ня нядта схавашся, і, будзь што будзе! астаўся на санях.

Прайшло 5—10 минут. Ні Мацея, ні разбойнікаў няма. Сядзіць Рэпка паўгадзіны,—Мацей не вяртаецца. Бліснула ў галаве дагадка, але Рэпка не адразу ёй паверыў: ці ж можна даць веры таму, што гэты Самсон з такімі мхурнымі вачыма спалохаўся яго, Рэпку? Ці-ж гэта ён так застрашыў Мацея, што той і камя і саней выракся?

„Мацей!“—гукнуў Рэпка.

Ціха.

„Маце-эй“,—пазваў Рэпка галасьней.

Ні-гу-гу... Толькі голас Рэпки пракаціўся ў цішы зімняй ночы.

„Маце-эй!“—закрычаў Рэпка ва ўвесь голас. І доўга ў марозным паветры ночы адзывалася па лесі астатняе „эй“.—„Ідзі! пае-э-эдзем!“—галасіў Рэпка на ўвесь лес.

— „Прападзі ты про-о-опадам!“—нарэшце пачуў ён голас гдзесь за вярсту ад дарогі.

Што было рабіць беднаму Рэпцы? Прачкаўшы бадай што да сьвету, паехаў ён адзін да Нарэчча, гдзе аддаў кабылу соятысу і, хоч-ня-хоч, расказаў, гдзе і як ён яе дастаў.

Сьмяяліся на сходзе!

Лукаш.

ты да нас часцей пападаюць — найбольш праз польскіх жаўнераў, але ў нас рэдка хто можа талкова прачытаць па-польску.
(„Бел. Сл.“).

Загранідай.

Дэлегаты Беларускай Народнай Рэсп. у Лізе народаў.

Беларускае Прэс-бюро ў Коўне накіравае, што ў сувязі з польска-літоўскай спаркай, каторай Ліга народаў займаецца цяпер у Жэневе, Урад Беларускае Народнае Рэспублікі, як заінтэрасаваная старана, паслаў 26 лістапада ў Жэневу сваіх дэлегатаў.

Беларускае выдавецтва ў Бэрліне.

Дзеля барацьбы за нацыянальна-культурнае, эканамічнае і дзяржаўнае адраджэнне Беларусі зладжылася (часова ў Бэрліне) грамадзкае выдавецкае таварыства „Вызваленне“. Установа гэта не гандлёвая: ўсе прыбыткі яе йдуць на павялічэнне выдавецкага фонду, а так сама на дапамогу беларускім пісьмемнікам (§ 2 Статуту, Правак. 10. IX 20 г.). Права быць сябрам Т-ва дае ўзнес у ліку 100 мар. ням.
Адрэс арганізацыі: Weisstruthenische Diplomatische Mission, Abteilung „Wyswallenje“ Berlin W. Motzstrasse 21.

З Лігі народаў.

4 снежня ў Жэневе адбылося засяданне Лігі народаў, на якім разглядалі справу польска-расейскай барацьбы. Як піша карэспандэнт „Gaz. Warsz.“, англіцкі дэлегат Бэрнс сказаў вялікую прамову, ў якой стараўся даказаць, што мір у Рызе — гэта мір імперыялістычны, значыць, ён ня можа утрымацца, і адна толькі лінія Керзона (8 снежня 1919 г. — дала йна Польшчы толькі тры беларускія паветы: Беластоцкі, Белскі і Сакольскі) становіць для Польшчы справядлівую граніцу. Бэрнсу даў абшырны адказ польскі дэлегат Падэрэвскі.

Выхад Аргентыны.

Аргентына паставіла выступіць з Лігі народаў, аб чым 7 снежня офіцыяльна заявіла.

Рыжскія перагаворы.

Латвійскае прэс-бюро ў Копагазе ў сваім бюлетэні кажа, што перагаворы ў Рызе паміж Польшчай і Савецкай Расеяй сустракаюцца з усё новымі і новымі труднасцямі. Пагляды польскіх і расейскіх дэлегатаў ня выходзяцца ў справе палітычнае амнэстыі і ў справе абмену палонных.

Рэдактар і Выдавец: У. Знамяроўскі.

Большавіцкія пагрозы.

„Matin“ у Парыжы друкуюе радыо-тэлеграму з Кіева, адрываную „ўсім“, якая абвешчае новы паход чырвоных войск на Запад і просіць вэнгерскіх, польскіх і нямецкіх работнікаў падтрымаць гэты паход.

Францыя і Расея.

Старшыня Рады Міністраў у Францыі, Лейг, заявіў на засяданні камісіі заграначных спраў, што францускі ўрад даў пазваленне прыватным асобам заключаць тарговыя зносіны з Савецкай Расеяй.

Украінская дэлегацыя у Жэневе.

5 янвеля народны украінскі камітэт, які існуе ў Вене, падаў ў Лігу народаў мэморыял, у каторым выкладзены дамаганні украінскага насялення Усходняе Галічыны, скіраваныя проці Польшчы.

Большавіцкі пераварот у Армэніі.

Армэнія абвешчала сябе савецкай рэспублікай.

Эканамічныя справы.

Фінансы Літвы.

Міністар фінансаў Літвы апублікаваў даклад аб сучасным фінансавым палажэнні гэтай дзяржавы. Характэрнаю адзнакаю апошняга зьяўляецца адсутнасць нацыянальнай грашавой сыстэмы. Законную валюту становіць г. зв. „остмаркі“, якія йдуць на роўні з нямецкаю маркаю. Гэтых марак у абароце знаходзіцца каля аднаго мільярду.

Апроч гэтай легальнай валюты знаходзяцца яшчэ як аплатныя значы больш за 200 мільёнаў царскіх рублёў і ад 400 да 500 мільёнаў польскіх марак. Як царскія, так і польскія маркі паступова выключаюцца з абароту.

Што датыча фінансаў Літвы, дык гэтая старонка знаходзіцца ў выключна шчаслівым палажэнні: Літва, праўда, яшчэ ў часе нямецкай акупацыі зрабіла ў Нямеччыне пазычку ў разьмеры 100 мільёнаў марак. Але ўрад, відаць, не згаджаецца прызнаць гэтага доўгу. Апроч таго ёсць яшчэ зрэалізаваная ў Злучаных Штатах пазычка ў 100 мільёнаў доляраў, аблігацыі якой разьмешчаны, аднак, сярод літоўскіх грамадзян. Незліквідаваных унутраных пазычак ёсць усяго на суму паўтара мільёну.

Выйшла з друку і прадаецца

ГІСТОРЫЯ

БЕЛАРУСКАЕ ЛІТЭРАТУРЫ

М. ГАРЭЦКАГА.

Прадаецца ў ваусіх вялікіх кнігарнях места Вільні.

У гэтым тыдні пачне ізноу выхадзіць

„КРУНІСА“

беларуская хрысьціянска-дэмакратычная часопісь (лацінскімі літэрамі).

РЭДАКЦЫЯ: Сьв.-Янска вул. 27 (ад 9 да 10 і ад 4 да 5 г.)

АДМІНІСТРАЦЫЯ: Завальная 7 (ад 9 да 6 г.)

Пазволена Ваеннаю Цэнзураю.

Кооп. Тав. „ДРУК“, Троцкая 13.